

LEVENSVERRHAALTJES

VAN

KLAAS VERLAAN

Deze verhalen zijn hoofdzakelijk geschreven om gebruikt te worden, als men bij den haard zit te schemeren, zoo als my Prager, een ijzeren pot met brandende blokken af en toe een stuk hout bijgelegd, hierboven een ketel hangende aan een ketting, en my rondom dit gedoe gezeten, de grooten op stoelen en de kleinen op stoven, dan is een verhaaltje ten allen tijden welkom, en hebben my zoo doende menig uurtje versleten.

^{Leondam} My woonde in het huis Luiddijk B. 96. dit huis had Vader gekocht uit de nalatenschap van zijn Moeder Oukje-Verlaan-Kraon, toen moeder overleden was, is het huis verkocht geraakt, en later aan de gemeente over gedaan en is het gesloopt, daar het bij een hoek stond, en de ingang van de Prinsstraat verbreding noodig had, zoo daande is dit huis verdwenen maar my zooveel herinneringen overlaten hebben.

Op Vermaak is dit verhaal geschreven, ten koste van veel kritiek op de taal en inhoud, welke natuurlijk te verwachten overlaet.

In mijn jongen tijd zag men daar geen bezwaren in om weinig te studeren, als men maar een beetje lezen en schrijven kon en een sommitje maken, je mocht toch verder werken aan 't een of ander stuk

Wat dan voor de hand lag, nu is dit wel anders, nu moet men
Bleken voor examen enz: enz:

Dit Verhaal speelt zich af tusschen de Jaren.

Lehtien hondert ^{drie en veertig} en Negentien hondert twee en Veertig door my
geschreven op Acht en Xeventigjarige leeftijd, de feiten zijn merkelykheid
Zonder fantatie of overdryfing, geheel zoo uit de pen, zonder gelegenheid
om te Coniceeren of te verbeteren daar eigentlyk geen gelegenheid voor is.
ik doe dit op een oogenblik, als myn Moeder drukt voor de piano
zit om alle oude stukken nog eens te repeteren, zoo even was ze
druk bezig met Home Sweet Home. als de piano ophoudt dan is
Mijn boek Meer dicht geslagen en rust myn pen tot nadere
Ede.

Toen ik ongeveer een jaar of negen oud was had ik geregeld een gijt, omdat mij bij de Timmerschuur een groot grasveld hadden met peren en Appelboomen, ook was ik steeds in het bezit van konijnen, kippen hadden mij ook veel den eeren voor't pakken, een kip is een best dat graag zijn eieren weg ging leggen onder de stapels planten welke opgestapelt lagen op zwarte draasbakken en daar onder lagen dan meer knullen welke door de wind er onder gemaait waren, hier gingen dan de kippen onder een nest maken, en daar lagen dan de eieren onder soms vonden mij daar een groot aantal nesten met eieren, in dien tijd was de gewoonte om in 't veld een een gaasje van Enderen en van boven te maken met een stopnaald, en dan kon men het in 't veld zien, en dat was het merk van een oogenblik,

In deze nabijheid was een sloot alwaar veel eenden kwamen deze hadden ook de zelfde manier om de eieren weg te leggen, alzo vonden mij ook nesten met eenden eieren, hier ging moeder paanen koken van bakken, die lieten zich ook wel gebruiken. aan de oeverkant was de timmermans werkplaats van een Dijk de sloot te daren, Onze heer Prie Brugman was daar knullen jongen en dan gingen wij af en toe eens met die scheut, waren, en dan ontdekten wij onder sommigen huizen die aan 't sloot gebouwd waren, alwaar men dan onder kon kruipen en dan ontdekten wij hier onder ook nesten met eenden eieren.

Zoo daende kwamen wy in een ruimen voorraad eiken ^{te zitter}, die wy dan Abri
en ik samen deelden.

Aan de Wallikant hadden wy een grooten boom staan, vol met Dikthyp peren
daar kwam ieder jaar een grootgetal peren van af, teilen en emmen wel, ik ging dan
boren in den boom klimmen met een hak en een touw daarna, aan een dicken tak
gedraait en als de hak wel was, liet ik haar langzaam aan zakken, zoodaende kwamen
de vruchten onbeschadigd naar beneden.

Ik kwam tot de ontdekking dat aan de Wallikant de boom erg kaal begon
te worden, stukken takken en bladen zelfs stuk geslaan peren lagen op de grond, hier
moest ik het wijzen van hebben. ik wilde eens meten hoe dit eigenlijk inelkan den
tak, ik stond 's morgens om half drie op kroop achter een stapel planken en hield
zoo de vrucht, het duurde niet lang of ik had succes, eenige wijzen van om
op op het Pantepad maande een boer genaamt Kraai, dit was een grootgezin
met zoon en dochters, die moesten 's morgens hierlangs varen, en dan gingen zij
met weischiuten naar het land om de koeien te melken, 't was natuurlijk
erg verleidelyk om lang zoo'n mooi boom met rijpe vruchten te varen

daar kwam de eerste roeischnit aanvaren, een van de grootste jongens een persoon
van ongeveer dertig jaar, met een echt boeren gezicht eenigzins schiel en een slapen
gezicht, sloeg met zijn roeispaan in de takken van den boom, de peren vielen
gedultelyk op den wal en een deel in de sloot, op het zelfde gezicht kroop ik
achter de spapel planken van daan, en ging de peren op rapen tot grooten
aanwondering van de boer die ze er af geslagen had, dat gezicht van hem
zie ik nog zoo naar mij, 't was geweldig

Ik had een klein geitje gekregen om dat mij bij de timmermeester een groot granaateld
hadden, doch zoo als het ging, dit best werd groot, en ging een prooije bij onze melkboer
in het land lagereen, in het gezelschap van een bok, en het gevolg was, dat ik na
een zekere tyd ook in het berit was van een jongen geit, met zes melken kon dit
jong eten, en ging ik de geit melken en verkocht de melk aan mijn moeder,
de jongen geit zou ook eens bij den boer in het land mogen vertoeven dan zou
ze eens flink groeien, en dan zou den boer onze aardappelen schillen in mil krijgen,
doch op een zekere morgen toen den boer zijn koeien kwam melken op het land,
lag mijn geitje overdronken in de sloot, menschen uit de omgeving hadden gezien dat de
koeien met de koppen tegen elkander een ronde dans uitvoerden zoo als men dit wel eens

Liste, en was mijn eigendom dan angst in de sloot gesprongen, daar deze dieren niet kunnen zwemmen schiet er niets anders over dan overdrinken.

Konijnen had ik ook aangekocht daar myn volop voor hen hadden, ik had een groot hek voor hen gemaakt met een platvorm met trapjes om: als de boer karnemelk had gebracht nam ik een Grootte schaal daar mee gevuld, en zetten dien op het platvorm, dan kwamen de konijnen de trapjes op en dronken de schaal met hen allen lieg dit was een aardig gezicht zoo ongeniet hier in traalf Konijnen om zoo een ronde schaal heen, drak aan het slokken, daar men mij verteld had dat een konijn niet drinkte was dit wel een eigen aardig geval, daar het hen allen goed bekwam.

Het volgende jaar had de Geit een jong bokje ter wereld gebracht, dit was iet Nieuws voor my, de helpte van een vnde kinderwagen was voldoende om hier van een bokkewagen te maken, een storig beuven hier aan gemaakt, en de noodige zeulen voor een sterk tuig. was spoedig gemaakt en wat ik al had gon in het karretje, ik ging met mijn span het Pantepad af naar den Dyk en dan rechtsom, en daar mijn Colega den bok het lipot maar meer naar hem Oritels. Alang hij met myn de schuimte van den Dyk af, de brug over

en het pad af om zoo spoedig mogelijk maar weer in zijn hove te overen.
Maar dit een interessante rit voor mij, hij brist precies maar mij vloeden,
dacht bij de ingang van ons erf stond een ijzeren lantaarnpaal, en dan bij dan
een scherpe bocht moest maken, want altijd bom tegen de paal aan, en toen het
zijn naar stoppen, een maal en andermaal bleef dit precies zoo. zijn bokkenwants
was niet toevikend om hier overandering in te brengen —

Op twaalfjarige leeftijd moest ik naar de timmerwerf om het timmeren te
leeren, 's morgens vroeg om half vijf met de sleutels naar de werf om te zien of de
manschappen allen aanwezig waren, dan nam ieder zijn benodigdheden mede 't zij
gereedschap of hout en dan overdragen zij weder, en dan bleef ik met nog twee leer-
lingen achter de een heete Jan Zwart de zoon van een rijke boer en de andere Piet Wilson
Zoon van een Molenaar die ^{een} groote houtzagerij had deze jongen moesten het timmeren leeren
om later Architect of Plannier te worden, of zij het geworden zijn weet ik niet
maar ik later Zaandam heb verlaten.

Als zoo drie jongens zoo alleen op de werf achterblijven, van 's morgens vijf tot 's avonds
achten dan is het planken schaven, planken zagen, planken zjournen. erg eenzaam, mij bedachten
om dagelijks een oogenblikje gymnastiek te maken, het eerste nummer was dan twee schaat-
banken van elkander brengen, en met een langen stok van de een op de andere springen en
dan de banken steeds weder van elkander plaatsen en dan zien wie het eerste kon komen,

Het tweede nummer was buiten opdooverf een stapeltje steenen op elkander leggen hier ieder een Cent op leggen met de kruiskant naar boven, dan om beurten op een afstand met een steen de stapel omgooien, als de Cent dan met een W boven op de maddel licht dan heeft men deze gewonnen, (op de oude Centen stond vroeger op de eene kant een W. en op de kant een kruis) men noemde dit dan, kruis en munt,

Het derde nummer was, elkander met kleine stukjes hout gooijen, eerst heel klein en steeds helptiger, die dan het eerst een gat in zijn hoofd had het verloor, het slachtoffer was meestal Wilson, (ik kan nog herinneren dat hij niet lang in ons gezelschap is gebleven) dan was de les afgelopen en gingen Wij weer aan ons gewonnen Werk

Klaas Verlaan

Mr. Timmerman en Annemer te Zaandam
in de jaren Aftienhonderd Zestich

heeft de Hoogere Burgerschool gebouwd aan de Westzijde
en de school van Mr. Eijkman aan de Gedeemtegracht.
Voorts heeft hy ondermeer de nieuwslot gedemt te Alkmaar.

Er was een kerkgenootschap opgericht door grootvader en den
Heer Brinkman, eerstgenaemde bouwde de kerk geheel voor eigen
rekening gratis, en den tweede gaf de grond Cadeaux zoo ging ik als
jongen mede naar de houten kerk ongereen drie honderd personen kan en
geborgen worden, Nader was voorlezer en voorzanger, orgel was er
niet, dus Nader moest de Zang inleiden, en gaf met een onbekende
psalm wel eens moeilijkheden dat de baal in de was liep in dan maar
meer van Wormspaan moest beginnen worden.

een vaste spreker was is aangenomen met name Th. Wagenvoort
afkomstig uit de omgeving van Lisse, tegen een salaris van twaalf
gulden per week met een bijbetaling bij aanvang van deuren en
met een een Mand aardappelen of een stuk van een varken of van
een kalf enz.: enz: —

Noch kan ik mij nog herinneren, op zeer jonge leeftijd, bij het bedje gestaan
te hebben, van een meisje, Hendrika genaamd, waarvan moeder vertelde dat het
aan stuijper gestorven was —

Zijn Zoon Willem Verlaan was zijn helper in het bedrijf, en was alzo
naar Alkmaar verhuist om het dempwerk uit te voeren.

Op zekere dag kregen my bericht dat Grootmoeder ernstig ziek was,
Vader Willem ging toen met mijn persoontje (namelyk de jonge Klaas) ongeveer
drie jaren oud naar Zaandam om onze belangstelling te tonen
in kan my herinneren dat ik aldaar met grootvaders hand aan hand
onder een boom met groote bladeren (vermeedelyk een berkaboorn) die op
het erf stond, vond liep -

Zoo als het met ziektegevallen meer-gaat, grootmoeder knipte
langzaam aan weder op, en heeft nog negen jaren geleefd.

Maar in plaats van Grootmoeder, is grootvader aan de Cholera
gestorven, in dat zelfde tydperk die in dat jaar heerste,
Toen is Vader naar eigen zekening gaan smekken en mijn Com Dijk
Verlaan heeft toen de zaak van grootvader voortgezet.

Nader heeft toen omij weder van Alkmaar naar Zaandam verhuist.
Waren, toen de clamping klaar was, in Gemeenschap met Com Dirk
Verlaan en Meef Dirk Verlaan woonachtig te Zaandijk, een kerk
aangenomen op de Hoog aan de Kaan, en hebben deze goed afgewerkt.

Voorts heeft Nader op Zandvoort voor den Heer Kaufman
het eerste badhuis gebouwd, het Mas een gebouw geheel van hout
opgetrokken met tachtig kamertjes, op hetwelk later het
Hotel d'Oranje gebouwd is, al wat nu boulevard het Mas
toen nog dimeren, en weder een oud en klein dorpje genaamd Zandvoort.

Ook heeft Nader voor den Heer Kelly in Zandvoort een Hotel
gebouwd, ik kan omij nog herinneren dat het gebouw onder de
kap stond, zoo als men dat in timmermans term uitdrukt,
doch dan speelt de Wind nog door alles heen, toen heeft het dien
nacht Meselgk gestormt, en heeft Nader in Zaandam de gehele

Nacht rondom te kapek geloopt, daar de kam groot was dat de
gehele baal in de storm kan overmijetigd worden, (het was
Aangenomen Werk,) doch later bleek dat alles normaal
was gebleven, en de storm geen noemenswaardig schade had
veroorzaakt, burgerwerk was er in dien jaren ruim aanwezig.
er werd in dientyden gereformeerde kerk aan besteed op de spoorstraat
in Zaandam (gewoontlyk waren er drie firma's die op zoo'n Werk
inschreven, en dit waren de namen Hyldebrand - Eijlman en Verlaan)
doch nu kwamen er een aantal liefhebbers van heinde en verre,
en kwam er een kentering in de rust van de Zaandammers, zoo
als het volgende verhaal zal doen blyken. —

Eijlman was de hoogste inschryver, hem volgde Hyldebrand en ommer
drie was Verlaan en deze had gerekend op een bedrag van

Twee en Veertig duizend gulden, dit was dan het bedrag
Maar op de kerk dan een degelyken staat geleverd kon worden —

Maar om kwam de revolutie los, alles mogelyke sýven kwamen
Maar den Dag, twee heeren uit Leiden een paar, die ook wel eens
Aanmemertje Wilde spelen, hadden ingeschreven Voor twee en twintig
duizend gulden, — dit was een gek gewal, hoe kan dat eigentlyk
Zij moesten toch allemaal het xelpde beetje narakenen ?

Het kerkbestuur zat er wel een beetje mee, het moest toch
moet allemaal van stuurertjes en dubbeltes by elkander gekrabbeld
worden, de Zaandamsche inschryvers waren sterk onder de
indruk van de zaak, hoe zal dit afloopen —

Het kerkbestuur moest ontklaatside Woord spreken, Com
Kan was ook in het bestuur van deze kerk; doch een lid

geld maar voor een, dus twintig Mille Zoo maar weg te gooien
is een moeilijk geval. —

Het eind resultaat was dat de heeren uit Leiden de kerk
maar moesten bouwen Misschien trakt het Men, dit bedrag
is dan geen verdienst door het kerk bestuur en Zoo ging het schip
in Zee —

De bouw begon, de Zaandammers waren natuurlijk zeer
nieuwsgierig naar deze bouwrij en gingen dagelijks een blokje rond
en metten hier eens een oogje keuren, naar het drama dat zich hier
af Maakt spelen.

Een half jaar later was de kerk half klaar, en de aannemers waren
verdwenen, en hadden het harenpad gekozen, zij waren nergens te vinden.
Zij hadden natuurlijk de betalingstermijnen in ontbrangst genomen op tijd

er was niets meer te vragen en hun was was leeg. —

Wat om begonnen, Com Jan kwam Vader en Wirtje maken.
en Moeg hem op bij de kerk af wilde maken, zoo goed en zoo
kwaad als het ging, zoo konden zij toch niet blijven zitten.

Vader ging met Com de zaak eens rond, en vond de zaak zoo
kritiek, er waren zoo veel zichtbare gebreken o. a. de groote
blinde muur aan de Zaam zijde, deze stond met een tamelyke bult
in het midden in plaats van loodrecht enz: enz: Vader
was er niet meer te vinden en zag geen kans om hier een net
stuk werk aan te leveren, toen is Com Jan naar de firma
Eylman gegaan, en deze heeft de kerk in daggeld afgemaakt,
en niemand is ooit te weten gekomen, wat deze kerkbouw
wel gekost zal hebben.

Om Dirk Verlaan en Meuf Dirk Verlaan van
Landijk en Vader, hebben gemeenschappelyk
de Kerk op de Hoog Vd. Laan gebouwd zonder
incidenten - ook bij aanneming -

Op ongewen negenjarige leeftijd werd ik uitgenodigd, om
tusschen schooltijd bij Grootmoeder, Antje Verlaan Kroon,
koffie te komen drinken, 't was vermoedelyk St Nicolaas.
Want ik werd op grootvadersstael meer geplaatst met warm-
staaf. het eerste onthaal was een groot stuk ontbyt-kook zoo
ongewen een visde van de kook, toen dit verorbert was,
volgde twee boterhammetjes met plakjes Riedsche kaas enz. enz.
toen de tyd van vertrek aangekomen was, kwam grootmoeder
met een blannen duffelsche Wintertas te voorschyn, dere had
zy laten maken van de jas van grootvader, en om voor
mij bestemd.

Dere misite Was zeker rugbaar geworden, want eenige
dagen later werd ik uitgenoodigt, om bij tante Ma Verlaam-kan
te komen, dere had uit een verloting voor een goed doel, een groote
geplakte boomplaat gewonnen, dese masjiet was my bestemd,
haar kinderen waren nog te klein voor zoo een stuk werk.

Het Was Meer het Zelfde geval, een groot stuk ontbijt-
koek, in 't huis ook ^{goed} by ons ook, redelyk ben je op die leeftijd
niet zoo erg, mat ik mij nog wel kan herinneren, dat ik
zoo ongeveer een half ^{uur} met de geplakte kerk op een groot stuk
Carton de straat over maent, met de wikklynde jas om
grootvaders aan, zy wylde wel eens zien hoe de jas
my stond -

Op twaalfjarige leeftijd ging ik naar de timmerwinkel, ik maakte
immers timmerman Morden, in de zomer van 's morgens vijf tot 's avonds
achten en in de winter van 's morgens achten tot 's avonds vijf.

planken schaven, planken dragen, planken rijden en verder timmeren
op zestienjarige leeftijd had ik waaraan gemaakt van groen hout met
eiken handen vaden, met zestien reuten, dit was ^{was} een jongen een heel
prestatie, te men was een huis in de Peperstraat, in die dagen maakte
men zelf de deuren en ramen maken, tegenwoordig komt alles kant
en klaar van de fabriek, ik had een kintengereedschap van twee honderd
gulden waarde, tegenwoordig heeft een timmerman maar een paar stuks
gereedschap, alleen maar aan de bod in elkander te zetten.

Op een zekere dag kwam er in de Oostzijde vooraan een vleeschhouwerij
van den heer H. Wille, daar had beneden vooraan de winkel, op zij een

een voorkamer, daarnaast een keuken, daar achter, twee slaapkamers,
en daar achter een groote slachtplaats, boven dit alles was een groote
verminte, op zekere dag Moeg den heer Wtze aan vader om van deze
groote verminte een compleet bovenhuis met een Nieuw opgang van te
maken, met een van ons personeel genaamd Jacob Kwak, ging ik hier
met hem aan het timmeren, my hebben hier Xamen een half jaar aan
gemerkt en toen was het uitschraapbaar bovenhuis.

Den heer Wtze was een gezellige man die veel mist te vertellen, hy was
iemand die veel mist te vertellen over de avonturen van het gezin door
kinderen, en was daar steeds mede bezig met veel personen, maar hy mede in
aanraking kwam, en de avonturen verhalen die ik daar over gehoord heb
zijn niet geen pen te beschrijven, hy hield ook nog wel van een grapje
op een zekeren dag zeide hy tegen my, Klaar als jeijlven nog een plezier wil
hebben, en je bent in gezelschap van jongedames, dan moet je ze met je handen
een flink over hun bink wrijven, dan zul je een klein beetje een pret af

is dan zult hebben, bij dit verhaal zat zijn dikke grootte Moorn zoo
te lachen dat de tafel stond te schudden; en het gehele gezelschap mee
brulde, ik natuurlijk ook; twee dochters waren ook van mijn leeftijd, en
een zoon drie van twee jaar jonger als ik, die werd opgeleid in het slagersvak
bij zijn Vader, op een zekere dag vroeg hij mij of ik eens wilsde zien
als hij een koe moest slachten, dat wilsde ik natuurlijk wel eens zien.
in het plafen van de slachtplaats was ^{er} merkant gat van ongeveer een meter
in het merkant, hierin waren de noodige balken in overmerkt voor een
hijserij, nu kwam de koe de slachtplaats binnen, en kregen eenige touwen
die om de poorten van de koe gevoerd werden, met de noodige knoopen en
strikken de gelegenheid door middel van het hijsblok, gelegenheid om
zoo doende de poorten van de koe naar boven te merken, zoo kwam
de koe op de rug te liggen en de poorten in de hoogte, met een groote
vriekante bak onder zijn nek, en Kees nam een slagersmes en sneed
het beest de hals half door, en dan liep het bloed presies in den

bak, dit was het Merk van een oogenblik, een Zucht van de koe
en het Merk was hiermede verriicht —

De Volgende week maekt hy weder een koe slachten, om welde hy
het een op een Andere Manier proberen, hy kon hem nekken.
hy ging naast de koe staan, allen heel rustig, hy nam een smal mes
op de plaats van de nekspier, die maekt dan doorgesneden, en de koe
valt dan op een kneer, maar dit is een heel sekuns werk, het mes
kram naast de spier in het vleesch. de koe ^{liep} brullende de slachtplaats
uit, het erf over, de hark van het hui om, en kram widden in de
kneken tot stilstand, dit was een heel Contersternatie en schrik
van de huiogenoten, heel rustig werd de koe over naar de
slachtplaats geleid, en om maar over op de gewone Manier geslacht.
Kies en ik waren zoo ongemerkt Mienden gevorden, Zondags middags
om drie uur ging ik naar hem toe, en gingen wy Mandelen dit heeft
jaren geduurt, al wy dan een uur gevandell hadden gingen wy naar

Kun zijn huis, dan mist meent al een kopje chocolademelk met beschnitten, en waren de zusters aan 't piano spelen, 's avonds een spelletje kaarten, kloppen of een entree, het huke gezelschap deed dan mede, die dan in huis waren speelde ^{ook} mede zelfs de knecht en demeid ook.

Kaandam was in die dagen nog klein, Oost en West Kaandam met de Kaan in het midden, verbonden met een dam, hierin waren twee kleinen sluizen en een duiker, maar het water mee op peil gehouden werd, als het water in de Achterkaan te hoog was dan moest het naar de Voorkaan vloeien door de duiker, hierdoor had de sluizwachter een ryk bestaan want by die stroming had hy zijn netten gespannen, en ving dan enorm veel visch. de Oranjesluizen bestonden toen nog niet, en dan stond het water uit de kinderzee, door de wind opgejaagd, soms tot aan de kruin van de dyken en ging het wel een over de sluizdeuren heen, later is dit beter

geworden door het stoomgemaal op schellingwoude. —
het wandelen in Zaandam was alleen op Zondagmiddag gewoonte, dan werden
gewandeld aan de Westzijde en wel van den Dam naar Van Aake, dit
was een Galanterie-winkel, wandelen was het eigenlijk niet zij noemden het
kniëren, mochte voor voetje en dan maar heen en terug, zes is Achte maal kwam
je de zelfde menschen tegen, onze wandeling ging later tot de Wachtkamer
van de Alkmaar-packet op de Kooq aan de Laan, daar gingen wij dan
een halfuurtye zitten daar was dan een klein glaasje bier Melkam

Maar nu merkt het Pinksteren, en heeft Zaandam drie feest dagen.
de eerste dag hadden wij Onze Zondagsche Wandeling, naar de
Wachtkamer heen en weer, dat ging gewoon normaal.
Maar pinkster twee dat is een iets anders Wezen, wij besloten
met de boot maar een naar Amsterdam te gaan (drie booten
waren zoo vol geladen in die dagen, want iedereen ging dan naar
Amsterdam) wij gingen dan naar de Minnen Dyk heen en weer

Wandelen, of soms ook eens de kakenstraat in, en dan op de
kerkg ruis bij Grevé op de Nieuwen Dyk een zak boterspreet
gekocht, en deze op de boot op zitten te peuzelen —

Maarankman pinksteren drie aan de buurt, om twee uur
Maart Kees 's Avonds thuis Meren, want dan mochten de kelanten
van de Winkel gevraagd worden, of er de volgende dag ook
pleuch noodig was, Kees vond het aardig om eens naar
Krommenie te gaan ^{met} de trein, daar was het Kermis —

Wij hadden in Zaandam nog nooit kermis gevierd, dat was
om thuis altijd verboden, dat was voor om niet geschikt, het om
meestal voor buitelen van de dorpen, en de laatste dag was half
Amsterdam in Zaandam, dat was dan een geweldige dronkte,
de geheele nacht van Zondag op Maandag sterven de Menschen

dan Kermis Vieren, van Zingen en lisschende buitenmenschen.
Konden wij genust 's nachts geen oog dicht doen, dit was dan
voos om kerkelyke lieden niet geschikt. Om daar aan medite doen.
En om naar Vrommenie maar de kermis dat geleek wij heel erg
Meemd, om twee uur met de trein en om zeven uur Meer
Thuis Wezen, het was mij niet erg duidelijk —

Enfin! Wij zaten om twee uur in de trein, maar meer, niets
geen bezwaar, het duurde niet lang of wij moesten instappen
het doel van onze reis was volbracht, daar stonden wij als een
Kat in een meemd pakhuis, een smalle weg aan de eenekant
huizen en aan de Overkant kramen, en alle mogelyke speltetjes
poffertjes, koek, limonadetenten en kramen van allerlei moois.

Wij hadden deze weg al een paar malen afgelopen, en toen had Wees
een paar meisjes aangesproken (twee Meindinnities die dan met zulke

gelegenheden (Kennis willen krijgen) ik dacht zoo bij myselfen wat gaat
Kees nu beginnen, want onze tijd was beperkt, om xeven uur moesten
wij heen thuis zijn. Wij hadden een paar maal draaf de straat
met de meisjes geslenterd, en waren even aan 't einde gekomen.

Op een gegeven moment was Kees verdwenen, en stond ik alleen met
de dames midden op straat. Wij stonden elkander al een aan te luren.
Zij begrepen er niets van, maar mijn Vriend gebleven was; ik trouwens
ook niet. Wat nu begonnen!

Na drachten en wachten kwam Kees aan Lippelen, tot onze groote verbazing
was hij van anderen tot boven doornat. en zat tamelyk onder de modder.
Maar kom jy vandaan? Was 't algemene Drachtwoord.

't Had best kunnen verdrinken vertelde Kees, ik liep tuschen
die kramen door, en aangerien deze op balken gebouwd zijn die
over de sloot heen liggen, ben je er niet op berekend afijdaan

doorheen ont loopen, en zal er menig een nat paken halen. den toestand is onverantwoord —

Ik achte nu het oogenblik gekomen dat ik mijn stem moest laten hooren; ik sprak als volgt. Dames u ziet mijn Vriend in doorna moet noodig een droog pak aanhebben, u zal wel begrepen hebben dat mij zoo spoedig mogelijk naar Zaandam oottrekken met de trein —

De teleurstelling van de meisjes Was groot, zij hadden gedacht dat mij met hun kermis zouden vieren, en nu was dit in eens overkelyk met Keer in het Water gevallen. Wat ik mij nog kan herinneren, was dat het eene meisje uit haar mond liet vallen, ik kon het dreuzen, betekend op x'ën Krommenie's huilen —

Wij stapten nu met een flinke pas naar de trein —

Ik zei Keer hoe had je dat zoo? Keer zei ik dacht dat het tijd was dat mij mij maesten, en dacht als ik door die kramen loog, Zal jy mij wel volgen en zyn mij er met een van door.

Bij latere beschouwing dacht ik, dat ikbly was dat ik op dat oogenblik
een beetje aan de sufferige kant was, anders hadden my komen in de sloot
gelegen.

Wen zaten my in de trein het was gelukkig Pinkster Temperatuur,
heerlyk zacht weer; een paar huiltjes die my ont' mederwaren vertelden,
Wonden het raadzaam om maar een een liedje te zingen voor de
Variatie, dat ons een beetje afwisseling kan brengen in dit vreemde
geval, spoedig zongen my^{stom} om allen het hoogste lied; natuurlijk
van (op de Kermis moet je Weten op de kermis moet je zijn) enz

In Zaandam stapten my^{stom} uit de trein, maar over een flinken
pas er in, na twintig minuten loopen kwamen my in de omgeving
van het huis waar Kees woonde.

Kees zei, gaan jy maar Vooruit vertel jy eerst maar een wat er
gebeurt is, dan kom ik Alst een poosje achteraan!

Ik stapte de winkel binnen, toevallig ontmoet ik daar den heer Wtze
ik zei: Mijnheer Wtze, ik kom u vertellen dat Kees in 't water
gelegen heeft, hij is tamelyk nat. Zoo. Zoo. Maar is hij?
Daar is komt hij aan — Kees naar binnen!

Wat my bevroeg orent ik niet, maar in minder dan geen tyd stond
ik op straat, ik had zoo'n onbehagelyk gevoel, dat ik maar kaln
naar huis draste, om een beetje myn verhaal te komen van onze
Kronneniesche Avontuur, 't was net of ik een gevoel van schaamte
had, dat dit ons overkomen was —

Volgende dag kwamen zij myn, Maar ik zoo gaun gebleven Ma
en hebben zij hartelyk gelachen, om de aansprekers rede die ik gehouden
had, om bekend te maken, dat Kees in 't water had gelegen —
jarenlang hebben my allen prut gehad om deze geschiedenis, op 't oogenblik
dat ik dit schryf kan ik myn lachen nauwelyks bedwingen —

Vader was door de omstandigheden gedwongen zijn timmerwinkels te sluiten
hij had nog drie knechts aan 't werk, deze waren aan zijn eigen huizen
te repareren, hier een nieuw dak, daar nieuwe goot of een nieuw hek enz.
Burgerwerk was niet noemenswaard, dat hij daar de zaak mee voort kon
zetten, Zijn gestel liet ook te Menschen Over, namelijk zijn gezondheid —
Er was een andere toestand in Zaandam gekomen, er waren verschillende kleine
timmerbaaijen komen wonen uit andere plaatsen, en die hadden daar een soort
Concurrentie Medstryd gevormd, eenige vaste klanten bleven nog wel bij ons
hun werkzaamheden laten overrichten, doch dit was niet voldoende om daar
personeel voor op na handen.

Er was een familielid deze zou de timmerwinkel in gebruik nemen,
en ik zou bij hem leven, namelijk lithografie en Steendrukkery —
Drie maanden heb ik hier de zaak bekeken, en was op de hoogte gekomen
met de gereedschappen hier voor benodigd, en de behandeling van de steen

Zoo dat ik al een naampje in de steen kon graveren enz: maar mij konden niet harmoniëren, toen ik maar eens in Amsterdam ging informeren of daar ook plaats was voor iemand om in dit Stak overkxaam te zijn — Rosingracht 221. vond ik v plaats voor leerling, maandag morgen komer 's morgens om acht uur.

Eerste Afdeling.

De Rosingracht was nog overkelyk Water, aan weerskanten houten Wallen, timmer palen in de grond, hierboven een balk, en aan de binnenkant hiervan timmer planken, maar de smalle straat tegen aan moest rusten. — Lijnbaangracht en Rosingracht liepen in elkander met hier en daar een bruggetje; op de plaats van de Marmixstraat maar nu de school staat, stond een molen, en daar achter land en nog eens land met hier en daar een huize of boerderij.

Het was voor mij een groot verschil in het stille Kaandam dagelijks te leven, en nu geregeld naar een groote drukke stad te trekken.

De eerste indruk dien ik op deed op de gracht was, dat op een paar
hieren afstand van mijn atelier stond, genoemd het Rorenthofje, ik
trof dien eerste morgen daar, zoo ongeveer een twintig oude Vrouwen op de smalle
Wallenkant aan die bezig waren, met tree aan tree, karpotten te kloppen
de een hulp dan de Anderen, dit was een vreemd gezicht voor mij zoo in
halve gracht vol oude Vrouwen, maar het Mooiste was dat zij allen met
roode en paarse hoofden stonden, de Manden zoo wijd mogelijk open, en
schreeuwen geen gebrek, toen ik op mijn eerste bezoek aan de jufvrouw van
Mijn patroon kwam, wate dat nu eigenlijk wel voor een lammie was, dan
bij die oudjes. Vertelde zij mij dat, die vrouwen daar allemaal
ieder aanpart een kamertje bewoonden, en dan erg afgunstig op elkander
waren, en dan misschien dien morgen met het verkeerde been uit het bed
gestapt waren, en dan dien gelegenheid gebruikte om elkander eens

flink de huid vol te schelden —

Mijn patroon was iemand van ongeveer vyftien Veertigjarige leeftijd, donkerhaar en oogen, opgeruikt humeur, enigzins humoristies aangelegd, Zij verkocht bontstoffen, Afscheiden in de Winkel, maakte ook gelegenheden gedichten voor feesten en bruiloften, en was ook dikwijls als seremonie-meester werkzaam, Wanneer zijn klanten dit Menschken, Zyn dochter Marie assisteerde hem bij die gelegenheden en daar had hij dan ook een reus succes mede, Zyn Vrouw was blond en had een onderlij die laag hing, zoo dat die binnenste buiten hing, en men de indruk kreeg dat zij een rood kussentje op haar kin had hangen, wien kon zij staan praten en stond je ongemerkt tegen dit doornwerp aan te kijken —

in de Kelder woning was een Mangelhuis gevestigd, waarmede de March kon laten Mangelen, daar stond een groote tafel met twee rollen, alraan de schoone March omheen gerold werd, hierboven een houten bak met gewicht er in, en dan trok deze geschiedenis maar heen en weer gerold tot dat het goed er keurig netjes onder vandaan komt tot de vriedenheid van menigen huis moeder

In den Winkel heb ik een jaar zitten te oefenen, heel aardig inzicht

Op de gracht, Op zekere morgen was Marie bezig met het dwarsen van de Marmeren gang en de staep, zoals zij gewoon was 's morgens te doen, dan zong zij daar meestal bij, het lied van „Al op die baren - heb ik gevaren Al op die baren - Van de hee - heb ik gevonden, Karanten en blonder, enz:

Ik zat rustig aan mijn tafel midden in de Winkel te oefenen, op eens groot lamai hoor ik op de gracht, heen en weer loopen geen gebrek - ik begreep op 't eerste moment niet wat er gaande was, doch op een moment zie ik twee ^{hoofden} boven den houten wal uitsteken, het eene was van Marie en het Andere van de Mangelbaas van beneden, Marie kon een emmer met Water in de gracht gooren, en was met haar hakjes op de houten wal uitgesleden in het Water, en de Mangelbaas had het gezien, en dere was er bij gesprongen, dit was de oplossing van de twee hoofden op de rand van de gracht, gelukkig dat de buurman het gezien had, liep dit Engeral goed af.

Op zekere avond toen ik Thierckman vertelde Vader dat er bij
hij Gebr.² Reimeringer op de Oude Lydenburgwal een jong Lithograaf
geraagd werd, een besluit was spoedig genomen, de volgende morgen
kon ik er even na toe gaan, het resultaat was, dat ik maandag morgen
in mijn Nieuwe betrekking kon verschijnen.

Een uur later zat ik weer bij mijn tafel, bij den heer Bodens op
de Rozengraacht en vertelde hem, dat ik maandag naar het Atelier
van Reimeringer zou gaan, Maar het eerste zag ik dat hij erg leens
keek, dat had ik tot dus verre nog niet op kunnen merken, het geen
bij zijn optreden als Ceremoniemeester niet onaardig stond. hij wilde
mijn Vader met eens spreken, om deze onverwachte verandering van werkkring,
een met hem te bespreken. Vader is toen naar hem toegegaan, en heeft met
hem de zaak besproken, en heeft hem eenige geldelijke tegemoetkoming
gegeven en zoo in deze zaak in 't reine gekomen —

Maandag Morgen op mijn Mieuwe Atelier aangekomen, bij de Heeren
Kruisinger, een voorentrek twee hoog met ruimzicht op de gracht,
een lange Werkkamer met groote graverbenen waar vier personen aan
konde zitten, in de hoek links zat de Chef lithograaf hoofd van het Atelier,
den Heer Schröder, naast hem zat de leerling Bernhard Coesel deze was toen
belant met de werkzaamheden op het atelier, zoo als 's morgens een half uur eerder te
komen, de orloer aanvegen, om tien uur een kop koffie voor ons zetten, en in de Winter
de kachel aanmaken, en boodschappen nu en dan doen, hij was hier al drie jaar
zoo werkzaam, dan naast hem zat ik, en geheel in de hoek zat den heer Tuijns
hensien teknaam zelfstandig lithograaf, mijn werk was graveren maken voor
sigarenzakjes, en overts etiketten graveren voor verschillende doeleinden, Coesel
kon zich niet begrijpen, dat ik nog maar zoo kort bij het vak was, en hij daar
al drie jaar was, en maar steeds de zelfde bleef,
Met de boot heen en weer rizen dagelijks gaf erel eenige gezelligheid, Wij
waren met een klupje personen die dagelijks heen en weer trokken

mijn heer Beijer klerk bij Notaris Jukkenekke, Louis Bruijn leerling op een
tabaks kantoor, Bertje Striening werkzaam op een sigarenfabriek, Offenberg letterzets
op de drinkkerij bij Ellerman - Harms - en nog een zekere Bruin van beroep schilden allen
werkzaam in Amsterdam, Wij ^{vroemde} met ons allen een dagelyksche Conversatie club, die nog al
gezelligheid opleverde, en maakte mij dat wij 's morgens om half zeven op de Raderboot
„Prins van Oranje" waren om alzo om acht uur op onze bestemming te kunnen zijn

Toen ik een jaar bij de firma Reimeringen gewerkt had, dacht ik dat ik maar weer
eens iets anders moest overnemen, om meer vorderingen te maken -

Bij de firma Gestel en Zaen te Eindhoven, werd een jong Lithograaf
geraagd, Nader ging daar eens naar toe, en kwam met de boordchap
terug dat ik maandag morgen daar kon komen, bij de Heer Gestel
met kost en inwoning, zakgeld en vijf sigaren, dus dat wij ^{voor} elkaander -

De Oudeheer Joh. Hustel had een klunmakerij gehad in Dijkstads, in de
tyden toen de Meekrap daar overduig groeide, en die plaats een webrande
Was, dat ieder daar een duffelsche winterjas liet maken om goede kwaliteit
had hij zijn kooten zoo op het drooge gekregen, hij vertrok toen naar Eindhoven
Zijn Vrouw heete Jannetje Karaadland, de dochter heete Anna, en de zoon
Dirk, deze was een paar jaar ouder als ik, deze was Compagn geworden
in een steendrukkerij (speciaal fabriek van sigaren etiketten) heeft de zaak
toen geheel overgenomen, ik was toen Assistent van Dirk geworden, ~~zamen~~

De avond van aankomst was heel familijaar, wij gingen samen
Eindhoven een bekijken, wij kwamen al heel gauw in een kapelleke terecht
Maar men was wijf Penten een fijn glaasje bier kon bekomen, ik werd aan
eenige kennissen en vrienden van hem voorgesteld, een Eindhovense gewoonte

Was, dat wanneer je zoo aankwam, hij een glas bier liet komen, en dan moest ik daar een derde deel uitdrinken, dit was dan een soort Vriendelikheden die daar algemeen was, alzo doende waren mij 's avonds thuis gekomen 'en was ik blijde dat ik goed en ordel in mijn mandje lag, dit was iets nieuws voor mij en had ik met een ^{en} kennis gemaakt met het Eindhovensche Bier — En nu dagelijks aan 't werk, om traalf suur eten en dan met Dirk een wandeling maken, tot twee uur, door de Omstreken van Eindhoven. Zoo als Woensel. Stratum enz: 's avonds af en toe gaven mij een uitvoering Dirk viool, Anna op de Piano. en ik zong dan de Tenor partij, als er visite kwam moesten mij ook menigmaal een uitvoering geven. Ons programma was dan veelal de volgende muziek „Ik ken een lied, dat 't hart bekoort“ ook „Verdreeven van huis“ „Knaapje zag een roosje staan“ enz: een tiental nummers hadden mij zoo voorselkanderd dat programma had nog een goede uitwerking op de gasten. ik had erger in een doopsgezind zangkoor in Zaandam mee gezongen, dit kwam mij nu ordel te stade. 's Avonds in de Winter speelde mij veelal Wist met het heul gezelschap.

Zondags ging Dirk en ik, de Wandelingen een beetje verder uitbreiden,
in hoofdzaak door de heidepaden, dit was onbetaalbaar om mede te maken.
hemelachtig, groen bosch hier en daar de pracht kleuren van alles, hier en daar een
Waterplas. Zoo helder dat je de Salamanders in groote hoeveelheden in kon zien
Lewenmen, vogels ontelbaar en mooi, en dan de stille rustige plekken waar je
alleen in bosje de Nachtegaal hoort zingen, Zoo iets hoor hier nooit.
Op een Zondag waren Mij zoo verder afgedwaald dat mij niet meer misten
waar Mij eigenlijk waren, 't was 's avonds negen uur om de tijd van
Paschen, en 't was tamelyk donker wat dan, met turen zagen wij heel
Ver Mij een klein lichtje, nu daar heen getrompeld door dik en dun heen
gelopen, 't was een brabantisch boerderijtje midden in de heide, Mij klopte
aan en vertelde dat Mij de kous knijt geraakt waren, en gaarne Wilde
Weten of Mij nog Ver van Eindhoven af waren, de boeren zijn gerin kiken

Met eenigzins vreemd, doch na een oogenblik moesten wy maar even plaats
inemen, aar de haard maar een vuur brande maar een ketel aan een kettling
ting te dampen, om werd een glas melk aangeboden, en daarna bracht de boer
om maar een laan met bomen en vertelde ons dat als wy flink doorliepen
wy met een uur meer in Eindhoven Londe Meren, nu dat was een heele
Verassing, wy kwamen om elf uur thuis, en wy konden geen denkbeeld
winnen waarmy Met Londe kunnen zyn, onze huiselyke avond was alsoo
woordy gegaan Zonder kaartspel of muziek, Men wil eenigzins teleurstellend
De laatste tyd gebeurde het wel eens dat Dirk voor de Zaak op reis moest
en dan was ik Zondags wel een radeloos, met myn tyd, enfin er was
in de Zaak nog een Amsterdam Werkzaam aan de drukpers, doch dat
was myn idee niet, dit was een heulander persoon en ielein.
Op Zekere dag vertelde hy, dat er kermis was in Valkenswaard

en Moesten My er maar eens heen Wandelen, My kramen daar aan,
op een plein stond een muziektent, en de Sigarenmaken harmonie van
Gebr. Van Best gaven daar een uitvoering, een partijtje jongelui
Wandelden om de tent rond, en verder een Cafetij hier en daar, veel meer
was er niet te zien, Op de dorpen is de stemming heel anders als in de stad
onder de jongelui, die jongens drinken bij zoo een gelegenheid glansjes met
drank van slechte kwaliteit en dan gaan ze ruzie zoeken met den of genen.
Zoo hadden My op onze terugwandeling, een stel op dufftig meter achter ons
schreeuwen geen gebrek, Macht even kom hier dan zal ik je enz:

Ik zeide tegen mijn maat, zullen Myer maar eens een stapje op leggen, mijn
gezelschapfelde er niet veel voor, ik ging dus alleen maar vooruit,
het geluk diende dat de schreeumers een kypad ingingen midden in de heide
dit gaf dus eenige overtuiging, 's maandags zag ik een dik^{ker} jongelui met een
verband om het hoofd loopen, dat zij door zulke een gelegenheid hadden
Opgehoopen, die dorpsjongens waren echte Vichtlustigen, denk maar eens aan de geschiedenis van Oss

de Broeder van Dirk, had eindexamen afgelegd op de Latijnschool voor
teekunleeraar in de bovensaal van 't Ryksmuseum te Amsterdam, die kwam om
ook thuis, trintig jongelui gingen naar huis met einddiploma, doch er was voor
niemand een plaats disponibel, dit was dus in die dagen wel een luxe.

Mij zou nu de Oude heer Vriensholte een kennis van de familie, een uittekenen
met Zwartkijft tekening, genaamde heer kwam geregeld 's middags proceuren, tot dat
de plaat klaar was, op zekere dag vroeg hij aan den heer W. hoe op hij over de
tekening, ^{dat} Antwoord was 't lijkt goed, maar ik ben er tien jaar te oud op.

Mij vonden daar^{aan} den Dijk, een riviertje liep langs om huis alwaar mij met een
bruggetje over heen gingen, tegenover ons was de groote zaal genaamd de Harmon
Waar zoo geregeld repetitien waren, van een groot mannenkoor dat geweldig mooi
klonk en uitstekende Zangers Waren. — de rivier was een tak van de domme.
Drie ^{jaar} had ik alzo geregelyk in Eindhoven doorgebracht en goede gelegenheid gehad om
mij te oefenen, doch zoo als met alle dingen een einde komt was dit hier ook het geval,
Nader en de Oude heer hietel konnen het met de salubere regeling niet eens worden

en ik geen hest berast om mijn geheele leven in Eindhoven door te brengen, zoo kon ik dan
op goed geluk af maar voorloopig ~~maakt~~ ~~men~~ een naar Zaandam terug gaan op hoop
van een andere betrekking te zoeken.

Toen ik nog in Eindhoven was, ontving ik een brief van de Bodekin, dat Willem
in het bedlag in een overband bij was door Arend Latenstein die eenige huizen
van om af stonde met een zakmes in zijn rug gestoken, zijn longen waren eenigzins
geraakt doch er was geen onmiddelyk gevaar, Mevrouw Latenstein ^{liep} de deur plat met
met fruit en alle mogelyke dingen en kwam vragen of hij de zaak niet aan de politie
aan wilde geven zij zouden alles wel vergoeden, doch de politie was door de
grootheid van de zaak al op komen dagen, en zoo veranderden
meer aan, de zaak kwam naar het gerechtshof te Haarlem, en Arend kwam
hiervoor voor de balie, met eenige gevangenisstrafte lang was niet bekend, en hof hij
merkelyk gezeten heeft. Vroet ik niet, ~~omdat~~ ~~wanneer~~ Latenstein was ~~Wethouder~~ ^{de jongen} in Zaandam
Arend was een lange jongen, keek geweldig schel, en in dagen ^{de jongen} ~~niepen~~ ^{mest} al schel
Arend, en dit was natuurelyk ~~overwraamp~~ ^{overwraamp} als dit maar dagelyks gebeurde, wel een
rede om dat te worden.

Toen ik thuis was van mijn Verhuizing naar Zaandam, kwam ik te weten dat de Vader van Kees Mthae al eenige tijd ongesteld was geworden. en zijn toestand was al van ernstigen aard was, kreeg ik een boodschap op ik even wilde komen bij Kees, ik stond bij het bed met al de huisgenoten en zij kwamen tot de ontdekking dat Vader Overleden was.

Kees moest op zeer jongen leeftijd van ongeveer achttien jaar de zaak van zijn Vader met behulp van een knecht voortzetten, doch hij had bij zijn Vader goed geleerd, slachten en een koe kopen, dit is ook een zaak ^{van gewicht} men moet die betasten en rekken en meten en schatten hoe zwaar het beest is, hier hangt wel van af anders heeft men geen winst.